

ZAKON
O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O
PARNIČNOM POSTUPKU

Članak 1.

U Zakonu o parničnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", br: 53/03, 73/05 i 19/06), u članku 2. iza stavka 1. dodaje se novi stavak 2. koji glasi:

"(2) Sud ne može odbiti odlučivati o zahtjevu za koji je mjerodavan."

Dosadašnji stavak (2) postaje stavak (3).

Članak 2.

Članak 7. mijenja se i glasi:

"(1) Stranke su dužne iznijeti sve činjenice na kojima temelje svoje zahtjeve i izvoditi dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

(2) Sud će razmotriti i utvrditi samo činjenice koje su stranke iznijele i odrediti izvođenje samo onih dokaza koje su stranke predložile, ako zakonom nije drukčije određeno.

(3) Sud je ovlašten utvrditi i činjenice koje stranke nisu iznijele i naložiti izvođenje dokaza koje stranke nisu predložile ako iz rezultata rasprave i dokazivanja proizilazi da stranke idu za tim da raspolazu zahtjevima kojima ne mogu raspolagati (članak 3. stavak 2.)."

Članak 3.

U članku 10. dodaje se novi stavak 1. koji glasi:

"(1) Stranka ima pravo da sud odluči o njezinim zahtjevima i prijedlozima u razumnom roku."

Dosadašnji stavak (1) postaje stavak (2).

Članak 4.

Članak 16. mijenja se i glasi:

"(1) Sud do pravomoćnosti odluke, po službenoj dužnosti, pazi spada li rješavanje spora u sudsku mjerodavnost.

(2) Kada sud tijekom postupka, do pravomoćnosti odluke, utvrdi da za rješavanje spora nije mjerodavan sud nego neko drugo tijelo vlasti, oglasit će se nemjerodavnim, ukinuti provedene radnje u postupku i odbaciti tužbu.

(3) Kada sud tijekom postupka utvrdi da za rješavanje spora nije mjerodavan sud u Bosni i Hercegovini, po službenoj dužnosti će se proglasiti nemjerodavnim, ukinut će provedene radnje u postupku i odbaciti tužbu."

Članak 5.

Članak 17. mijenja se i glasi:

"Sud do pravomoćnosti odluke, po službenoj dužnosti, pazi na svoju stvarnu mjerodavnost."

Članak 6.

U članku 25. dodaje se stavak 2. koji glasi:

"(2) Sud u slučaju sumnje o postojanju i opsegu imuniteta može zatražiti obavijest od ministarstva mjerodavnog za poslove pravosuđa."

Članak 7.

Iza članka 32. podnaslov i članak 33. mijenjaju se i glase:

"Mjerodavnost u sporovima radi zaštite prava na temelju pismenog jamstva proizvođača

Članak 33.

Za suđenje u sporovima za zaštitu prava na temelju pismenog jamstva protiv proizvođača koji je dao jamstvo mjerodavan je, osim suda opće mjesne mjerodavnosti za tuženika, i sud opće mjesne mjerodavnosti za prodavca koji je pri prodaji stvari uručio kupcu pismeno jamstvo proizvođača."

Temeljem članka IV.B.7.a)(IV) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, donosim

UKAZ
O PROGLAŠENJU ZAKONA O IZMJENAMA I
DOPUNAMA ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU

Proglašava se Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, koji je usvojio Parlament Federacije Bosne i Hercegovine na sjednici Zastupničkog doma od 27.10.2015. godine i na sjednici Doma naroda od 19.11.2015. godine.

Broj 01-02-925-02/15
16. prosinca 2015. godine
Sarajevo

Predsjednik
Marinko Čavara, v. r.

Članak 8.

Iza članka 33. dodaje se podnaslov i novi članak 33a. koji glase:

"Mjerodavnost u sporovima radi zaštite prava potrošača

Članak 33a.

Za suđenje u sporovima za zaštitu prava potrošača, pored suda opće mjesne mjerodavnosti, mjerodavan je i sud na čijem području potrošač ima prebivalište, odnosno boravište."

Članak 9.

Članak 53. mijenja se i glasi:

"(1) Parnični se postupak pokreće tužbom.

(2) Tužba mora sadržati:

- 1) određen zahtjev u pogledu glavne stvari i sporednih tražbina (tužbeni zahtjev),
- 2) činjenice na kojima tužitelj temelji tužbeni zahtjev,
- 3) dokaze kojima se utvrđuju te činjenice,
- 4) naznaku vrijednosti spora,
- 5) druge podatke koje sukladno odredbama članka 334. ovoga zakona mora imati svaki podnesak.

(3) Ako je tužitelj u tužbi naveo pravni temelj, sud nije vezan uz njega."

Članak 10.

U članku 54. u stavku 1. iza riječi "odnosa," dodaju se riječi: "povredu prava osobnosti".

Iza stavka 2. dodaju se novi st. 3. i 4. koji glase:

"(3) Tužba za utvrđenje može se podnijeti radi utvrđivanja postojanja, odnosno nepostojanja činjenice ako je to predviđeno posebnim zakonom ili drugim propisom.

(4) Tužba za utvrđenje povrede prava osobnosti može se podnijeti, bez obzira je li postavljen zahtjev za naknadu štete ili drugi zahtjev sukladno posebnom zakonu."

Dosadašnji st. (3) i (4) postaju st. (5) i (6).

U stavku 6. broj "3" zamjenjuje se brojem "5".

Članak 11.

U članku 56. iza stavka 1. dodaje se novi stavak 2. koji glasi:

"(2) Ako tužitelj preinačuje tužbu zbog okolnosti koje su nastale nakon podnošenja tužbe tako da iz iste činjenične osnove zahtijeva drugi predmet ili novčanu sumu, tuženik se takvom preinačenju ne može protiviti."

Dosadašnji stavak (2) postaje stavak (3).

Članak 12.

U članku 58. stavak 1. mijenja se i glasi:

"(1) Tužitelj može, do zaključenja glavne rasprave, svoju tužbu preinačiti tako da umjesto prvobitno tuženog tuži drugu osobu."

Članak 13.

Članak 59. mijenja se i glasi:

"(1) Tužitelj može povući tužbu bez pristanka tuženika prije nego što je tužba dostavljena tuženiku. Tužba se može povući i nakon dostave tuženiku sve do zaključenja glavne rasprave, ako tuženik na to pristane. Ako se tuženik u roku osam dana od dana obavijesti o povlačenju tužbe ne očituje o tomu, smatrat će se da je pristao na povlačenje.

(2) Tužba se, uz izričiti pristanak tuženika, može povući i nakon zaključenja glavne rasprave do pravomoćnosti odluke kojom se postupak pred prvostupajskim sudom dovršava. U tom slučaju tuženi svoj zahtjev za naknadu troškova postupka mora postaviti najkasnije u svojoj suglasnosti za povlačenje tužbe.

(3) Ako u slučaju iz stavka 2. ovoga članka dođe do povlačenja tužbe prije nego što je prvostupajski sud donio svoju odluku, odnosno prije nego što je ona u povodu žalbe dostavljena drugostupajskom sudu, prvostupajski sud će rješenjem utvrditi da je tužba povučena, odnosno rješenjem utvrditi da je presuda bez pravnog dejstva i utvrditi da je tužba povučena. Tim će rješenjem odlučiti i o zahtjevu tuženika za naknadu troškova postupka.

(4) Ako dođe do povlačenja tužbe pred prvostupajskim sudom nakon donošenja prvostupajnske odluke, dok je postupak u povodu žalbe u tijeku pred drugostupajskim sudom, prvostupajski sud odmah će obavijestiti drugostupajski sud da je došlo do povlačenja tužbe.

(5) Ako u slučaju iz stavka 2. ovoga članka dođe do povlačenja tužbe nakon što je predmet dostavljen drugostupajskom sudu, drugostupajski sud će, ako prije toga nije odlučio po žalbi, rješenjem utvrditi da je presuda bez pravnog dejstva i da je tužba povučena. Istim će rješenjem sud odlučiti i o zahtjevu tuženika za naknadu troškova postupka.

(6) Podnesak kojim se, u slučaju iz stavka 2. ovoga članka, povlači tužba, podnosi se putem prvostupajskog suda koji može, ako cijeni da je to potrebno, održati ročište sa strankama radi provjere jesu li ispunjeni uvjeti za povlačenje tužbe.

(7) Tužitelj može svoju tužbu povući i na ročištu pred drugostupajskim sudom.

(8) Povučena tužba smatra se kao da nije ni bila podnesena i može se ponovno podnijeti."

Članak 14.

Iza članka 61. dodaje se novo poglavlje IIIa. i čl. od 61a. do 61f. koji glase:

"IIIa. - POSTUPAK ZA RJEŠAVANJE SPORNOG PRAVNOG PITANJA

Članak 61a.

- (1) Ako u postupku pred prvostupajskim sudom u većem broju predmeta postoji potreba da se zauzme stav o spornom pravnom pitanju, koje je od značaja za odlučivanje o predmetu postupka pred prvostupajskim sudovima, prvostupajski će sud po službenoj dužnosti ili na prijedlog stranke zahtjevom pokrenuti postupak pred Vrhovnim sudom Federacije radi rješavanja spornog pravnog pitanja.
- (2) Sud koji je pokrenuo postupak za rješavanje spornog pravnog pitanja dužan je zastati s postupkom dok se ne okonča postupak pred Vrhovnim sudom Federacije.

Članak 61b.

- (1) Zahtjev iz članka 61a. stavak 1. ovoga zakona treba sadržati kratak prikaz utvrđenog stanja stvari u konkretnoj pravnoj stvari, navode stranaka o spornom pravnom pitanju i razloge zbog kojih se sud obraća sa zahtjevom za rješavanje spornog pravnog pitanja. Sud će uz zahtjev priložiti i sopstveno tumačenje spornog pravnog pitanja. Zahtjev se ne dostavlja strankama na očitovanje.
- (2) Ako stranka predloži pokretanje postupka za rješavanje spornog pravnog pitanja, a protivna stranka nije bila u mogućnosti očitovati se o prijedlogu, sud će dostaviti prijedlog drugoj stranci na očitovanje u roku osam dana od dana dostave prijedloga.
- (3) Prvostupajski sud dužan je uz zahtjev za rješavanje spornog pravnog pitanja dostaviti i predmet Vrhovnom sudu Federacije.

Članak 61c.

- (1) Vrhovni sud Federacije odbacit će nepotpun ili nedopušten zahtjev za rješavanje spornog pravnog pitanja.
- (2) Zahtjev iz stavka 1. ovoga članka nedopušten je ako je o takvom zahtjevu Vrhovni sud Federacije već donio odluku.

Članak 61d.

- (1) Vrhovni sud Federacije rješava sporno pravno pitanje po pravilima postupka za usvajanje pravnih stavova.
- (2) Vrhovni sud Federacije odbit će riješiti sporno pravno pitanje ako ono nije od značaja za odlučivanje u većem broju predmeta u postupku pred prvostupanjskim sudom.
- (3) Vrhovni sud Federacije dužan je riješiti sporno pravno pitanje u roku 60 dana od dana prijema zahtjeva.

Članak 61e.

- (1) U odluci povodom zahtjeva za rješavanje spornog pravnog pitanja Vrhovni sud Federacije iznosi razloge kojima obrazlaže zauzeto pravno shvaćanje.
- (2) Odluka iz stavka 1. ovoga članka dostavlja se sudu koji je pokrenuo postupak i objavljuje na internet stranici Vrhovnog suda Federacije ili na drugi pogodan način.

Članak 61f.

Ako je Vrhovni sud Federacije riješio sporno pravno pitanje, stranke u postupku u kojem se postavlja isto sporno pravno pitanje nemaju pravo tražiti njegovo rješavanje u parnici koja je u tijeku."

Članak 15.

U članku 71. stavak 2. mijenja se i glasi:

- "(2) Ako tuženik osporava tužbeni zahtjev, odgovor na tužbu mora sadržati i razloge iz kojih se tužbeni zahtjev osporava, činjenice na kojima tuženi temelji svoje navode i dokaze kojima se utvrđuju te činjenice."

Članak 16.

U članku 73. dodaje se stavak 2. koji glasi:

- "(2) Ukoliko odgovor na tužbu bude odbačen ili povučen sukladno članku 336. stavak 3. ovoga zakona, smatrat će se da tuženik nije odgovorio na tužbu."

Članak 17.

Iza članka 78. dodaje se novi članak 78a. koji glasi:

"Članak 78a.

Ako stranka ili njezin zakonski zastupnik nije u stanju jasno i određeno očitovati se o predmetu raspravljanja, a nema punomoćnika, sud će upozoriti na potrebu da uzme punomoćnika."

Članak 18.

U članku 83. st. 1. i 2. mijenjaju se i glase:

- (1) Ako pred istim sudom teče više parnica između istih osoba ili u kojima je ista osoba protivnik raznih tužitelja ili raznih tuženih, sud može, na prijedlog stranaka ili po službenoj dužnosti, rješenjem spojiti sve te parnice radi zajedničke rasprave, ako bi se time ubrzala rasprava ili smanjili troškovi. Za sve spojene parnice sud će donijeti zajedničku presudu.
- (2) Sud može, na prijedlog stranaka ili po službenoj dužnosti, odrediti da se odvojeno raspravlja o pojedinim zahtjevima iz iste tužbe, te će nakon završetka odvojene rasprave donijeti posebne odluke o tim zahtjevima."

Članak 19.

U članku 87. iza riječi "postupka" dodaju se riječi: "do njegovog pravomoćnog okončanja".

Iza stavka 1. dodaje se novi stavak 2. koji glasi:

- "(2) Ako je sudska nagodba zaključena nakon donošenja prvostupajnske presude, prvostupajnski sud donijet će rješenje kojim će utvrditi da je prvostupajnska presuda bez dejstva."

Članak 20.

U članku 92. dodaje se stavak 4. koji glasi:

- "(4) Ako sudska nagodba bude poništena, postupak se nastavlja kao da sudska nagodba nije ni bila zaključena."

Članak 21.

U članku 99. u stavku 1. u točki 2) iza riječi "tužbu," dodaju se riječi: "uključujući izvođenje dokaza čitanjem isprava".

Članak 22.

U članku 103. riječ "iznose" zamjenjuje se riječima: "mogu iznijeti".

Članak 23.

U članku 112. u stavku 3. na kraju druge rečenice, iza riječi "obaviještena" dodaje se zarez i riječi: "osim ako su na tome ročištu iznesene nove činjenice".

Iza stavka 3. dodaje se stavak 4. koji glasi:

- "(4) Sud može po službenoj dužnosti odgoditi zakazano ročište samo u slučajevima predviđenim ovim zakonom."

Članak 24.

U članku 114. dodaje se stavak 2. koji glasi:

- "(2) Ako se ročište drži pred novim sudcem, sud može, uz suglasnost stranaka, odlučiti da se ponovno ne saslušavaju svjedoci i vještaci i da se ne obavlja novi očevid, već da se pročitaju zapisnici o izvođenju tih dokaza."

Članak 25.

U članku 115. stavak 3. briše se.

Dosadašnji st. (4), (5) i (6) postaju st. (3), (4) i (5).

Članak 26.

U članku 124. dodaje se stavak 2. koji glasi:

- "(2) Ako stranka ne postupi po nalogu suda, sud je ovlašten po službenoj dužnosti pribaviti i izvesti te dokaze."

Članak 27.

Iza članka 129. dodaje se novi članak 129a. koji glasi:

"Članak 129a.

- (1) Ako sudu nije poznato pravo koje važi u stranoj državi, zatražit će obavijest od tijela uprave mjerodavnog za poslove pravosuđa.
- (2) Sud može i od stranke zatražiti da podnese javnu ispravu izdatu od mjerodavnog inozemnog tijela kojom se potvrđuje koje pravo važi u stranoj državi."

Članak 28.

U članku 132. u stavku 1. iza riječi "pravna" dodaju se riječi: "ili fizička".

Članak 29.

U članku 164. dodaju se novi st. (2) i (3) koji glase:

- (2) Sud može odlučiti da se sasluša samo jedna stranka ako se uvjeri da drugoj stranci, odnosno osobi koja se ima saslušati za tu stranku nisu poznate sporne činjenice ili ako saslušanje te stranke nije moguće.
- (3) Ako tijekom postupka stranka umre ili ponovno saslušanje stranke nije moguće ili je otežano iz drugih razloga, sud će pročitati zapisnik s iskazom te stranke."

Članak 30.

Članak 183. briše se.

Članak 31.

U članku 191. stavak 4. mijenja se i glasi:

"(4) U obrazloženju sud će izložiti: zahtjeve stranaka, činjenice koje su stranke iznijele i dokaze koje su izveli, koje je od tih činjenica sud utvrđivao, zašto i kako ih je utvrdio, a ako ih je utvrdio dokazivanjem, koji su dokazi izvedeni, te kako ih je ocijenio. Sud će posebice navesti koje je odredbe materijalnog prava primijenio odlučujući o zahtjevima stranaka, a očitovat će se, ako je to potrebno, i o stavovima stranaka o pravnom temelju spora, te o njihovim prijedlozima i prigovorima o kojima nije dao svoje razloge u odlukama koje je već donio tijekom postupka."

Članak 32.

U članku 192. dodaje se novi stavak 3. koji glasi:

"(3) Ako stranka ne predloži donošenje dopunske presude u roku iz stavka 1. ovoga članka, smatrat će se da je tužba u tom dijelu povučena."

Članak 33.

U članku 208. dodaje se novi stavak 2. koji glasi:

"(2) Presuda zbog propuštanja ne može se pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja."

Dosadašnji stavak (2) postaje stavak (3).

Iza stavka 3. dodaje se stavak 4. koji glasi:

"(4) Kada se presuda na temelju priznanja i presuda na temelju odricanja pobija zbog toga što je izjava o priznanju ili odricanju data u bitnoj zabludi ili pod utjecajem prisile ili prijevare, stranka može u žalbi iznijeti i nove činjenice, te predložiti nove dokaze koji se tiču tih mana u volji."

Članak 34.

Članak 209. mijenja se i glasi:

"(1) Povreda odredaba parničnog postupka postoji ako sud tijekom postupka nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu ovoga zakona, a to je bilo od utjecaja na donošenje zakonite i pravilne presude.

(2) Povreda odredaba parničnog postupka uvijek je od utjecaja na donošenje zakonite i pravilne presude u sljedećim slučajevima:

- 1) ako je u donošenju presude sudjelovao sudac koji je po zakonu morao biti isključen ili izuzet (članak 357. ZPP);
- 2) ako je odlučeno o zahtjevu koji nije u sudskoj mjerodavnosti (članak 16. ZPP);
- 3) ako je sud odlučio o tužbenom zahtjevu za koji je stvarno mjerodavan viši sud;
- 4) ako je protivno odredbama ovoga zakona sud utemeljio svoju odluku na nedopuštenim raspolaganjima stranaka (članak 3. stavak 3. ZPP);
- 5) ako je sud donio presudu bez glavne rasprave;
- 6) ako je protivno odredbama ovoga zakona sud donio presudu na temelju priznanja, presudu na temelju odricanja i presudu zbog propuštanja;
- 7) ako je protivno odredbama ovoga zakona sud odbio zahtjev stranke da se u postupku služi svojim jezikom i pismom i da prati tijek postupka na svome jeziku;
- 8) ako je u postupku kao tužitelj ili tuženik sudjelovala osoba koja ne može biti stranka u postupku, ili ako stranku koja je pravna osoba nije zastupala ovlaštena osoba, ili ako parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski

zastupnik, ili ako zakonski zastupnik, odnosno punomoćnik stranke nije imao potrebnu ovlast za vođenje parnice ili pojedine radnje u postupku, ako vođenje parnice, odnosno obavljanje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno;

- 9) ako je odlučeno o zahtjevu o kojemu već teče parnica ili kojeg se tužitelj odrekao ili o kojemu je već prije pravomoćno presuđeno ili o kojemu je već zaključena sudska nagodba ili nagodba koja po posebnim propisima ima svojstvo sudske nagodbe;
- 10) ako je protivno zakonu bila isključena javnost na glavnoj raspravi;
- 11) ako je presudom prekoračen tužbeni zahtjev;
- 12) ako je odlučeno o nepravodobno podnesenoj tužbi, a zbog toga je tužbu trebalo odbaciti (članak 67. stavak 1. točka 2.);
- 13) ako prije podnošenja tužbe nije proveden zakonom predviđen postupak mirnog ili drukčijeg ostvarivanja prava, a zbog toga je tužbu trebalo odbaciti.

- (3) Zbog povreda odredaba parničnog postupka iz stavka 2. točka 7. ovoga članka, žalbu može izjaviti samo stranka koje se ti nedostaci tiču."

Članak 35.

U članku 213. u stavku 3. iza riječi "odrekla" dodaju se riječi: "prava na žalbu", a iza riječi "od" dodaje se riječ "izjavljene".

Članak 36.

Iza članka 213. dodaje se novi članak 213a. koji glasi:

"Članak 213a.

U slučaju da podnositelj žalbe odustane od izjavljene žalbe, prvostupanjski sud će rješenjem utvrditi odustanak od žalbe."

Članak 37.

U članku 215. dodaje se stavak 3. koji glasi:

"(3) Primjerak objašnjenja u povodu navoda žalbe sudac prvostupanjskog suda dostavit će strankama koje mogu dati svoje očitovanje u roku osam dana."

Članak 38.

U članku 216. dodaje se stavak 3. koji glasi:

"(3) U slučaju iz stavka 2. ovoga članka na odgovarajući način primjenjivat će se odredbe članka 215. stavak 3. ovoga zakona."

Članak 39.

U članku 217. dodaje se novi stavak 3. koji glasi:

"(3) Ako drugostupanjski sud ocijeni da bi prvostupanjsku presudu trebalo ponovno ukinuti nakon što je ona već jednom ukinuta povodom žalbe, dužan je zakazati raspravu, osim ako se radi o presudi na temelju priznanja, presudi na temelju odricanja i presudi zbog propuštanja."

Dosadašnji st. (3) i (4) postaju st. (4) i (5).

Članak 40.

U članku 221. iza riječi " postupka" dodaju se riječi: "iz članka 209. stavak 2. toč. 2), 3), 8),9), 12) i 13) ovoga zakona".

Članak 41.

U članku 224. dodaje se novi stavak 2. koji glasi:

"(2) Prvostupanjska presuda se povodom žalbe može ukinuti i predmet vratiti prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje samo jednom, osim ako se radi o presudi na temelju priznanja, presudi na temelju odricanja i presudi zbog propuštanja."

Članak 42.

Iza članka 224. dodaje se novi članak 224a. koji glasi:

"Članak 224a.

Sud će rješenjem utvrditi da je prvostupanijska presuda bez dejstva i da je žalitelj odustao od žalbe, ako su stranke zaključile sudsku nagodbu tijekom postupka po žalbi."

Članak 43.

U članku 225. dodaju se novi st. 2. i 3. koji glase:

- "(2) Drugostupanijski sud će rješenjem utvrditi da je podnositelj žalbe odustao od podnesene žalbe ako je to propustio učiniti prvostupanijski sud.
- (3) Ako je podnositelj žalbe odustao od žalbe u postupku pred drugostupanijskim sudom, sud će rješenjem utvrditi odustanak od žalbe."

Članak 44.

Članak 227. mijenja se i glasi:

"(1) Drugostupanijski sud će u sjednici vijeća ili na temelju održane rasprave rješenjem ukinuti prvostupanijsku presudu i predmet vratiti istom prvostupanijskom sudu radi održavanja nove glavne rasprave ako utvrdi da postoji jedan od sljedećih razloga iznesenih u žalbi:

- 1) ako je protivno odredbama ovoga zakona sud donio presudu na temelju priznanja ili presudu na temelju odricanja ili presudu na temelju propuštanja;
 - 2) ako kojoj stranci nezakonitim postupanjem, a posebice propuštanjem dostave nije data mogućnost da raspravlja pred sudom, a to je postupanje bilo od utjecaja na donošenje zakonite i pravilne presude;
 - 3) ako je sud donio presudu bez glavne rasprave;
 - 4) ako je presudu donio sudac koji je po zakonu morao biti isključen ili izuzet;
 - 5) ako je protivno odredbama ovoga zakona sud odbio zahtjev stranke da se u postupku služi svojim jezikom i pismom i prati tijek postupka na svome jeziku.
- (2) Ako drugostupanijski sud utvrdi da je u prvostupanijskom postupku odlučeno o zahtjevu koji nije u sudskoj mjerodavnosti ili o zahtjevu po tužbi koja je podnijeta poslije zakonom propisanog roka ili ako prije podnošenja tužbe nije proveden zakonom predviđeni postupak mirnog ili drukčijeg ostvarivanja prava, a zbog toga je tužbu trebalo odbaciti, ili o kojem već teče parnica ili o kojem je već prije pravomoćno presuđeno ili kojega se tužitelj odrekao ili o kojem je već zaključena sudska nagodba, ukinut će prvostupanijsku presudu i odbaciti tužbu.
- (3) Ako drugostupanijski sud utvrdi da je u prvostupanijskom postupku kao tužitelj ili tuženik sudjelovala osoba koja ne može biti stranka u postupku ili ako stranku u postupku koja je pravna osoba nije zastupala ovlaštena osoba ili ako parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik, ili ako zakonski zastupnik, odnosno punomoćnik stranke nije imao potrebne ovlasti za vođenje parnice, odnosno obavljanje pojedinih radnji u postupku, ako vođenje parnice, odnosno obavljanje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno, s obzirom na prirodu povrede ukinut će prvostupanijsku presudu i vratiti predmet mjerodavnom prvostupanijskom sudu ili će ukinuti prvostupanijsku presudu i odbaciti tužbu.
- (4) Ako drugostupanijski sud utvrdi da je prvostupanijsku presudu donio stvarno nemjerodavan sud, ukinut će

prvostupanijsku presudu i predmet ustupiti stvarno mjerodavnom sudu.

- (5) Kad drugostupanijski sud ukine presudu prvostupanijskog suda i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje, može narediti da se nova glavna rasprava ili pripremno ročište održi pred drugim sudcem.
- (6) U obrazloženju rješenja kojim se prvostupanijska presuda ukida treba navesti koje su odredbe parničnog postupka povrijeđene i u čemu se povrede sastoje."

Članak 45.

Iza članka 227. dodaje se novi članak 227a. koji glasi:

"Članak 227a.

- (1) Drugostupanijski sud će rješenjem ukinuti presudu prvostupanijskog suda i predmet vratiti na ponovno suđenje ako utvrdi da je prvostupanijskom presudom prekoračen tužbeni zahtjev na način da je odlučeno o nečemu drugom a ne o onome što je traženo.
- (2) Ako utvrdi da je prvostupanijskom presudom prekoračen tužbeni zahtjev na način da je dosuđeno više od onoga što je traženo, drugostupanijski sud će rješenjem ukinuti presudu prvostupanijskog suda u dijelu u kojem je prekoračen tužbeni zahtjev."

Članak 46.

U članku 229. točka 5) mijenja se i glasi:

"5) ako je prvostupanijski sud iz činjenica koje je utvrdio izveo nepravilan zaključak o postojanju drugih činjenica na kojima je utemeljena presuda."

Članak 47.

Članak 232. mijenja se i glasi:

"Drugostupanijski sud vratit će sve spise prvostupanijskom sudu s dovoljnim brojem ovjerenih prijepisa svoje odluke radi predaje tom sudu, strankama i drugim zainteresiranim osobama. Prvostupanijski sud dužan je odmah dostaviti odluke drugostupanijskog suda, a najkasnije u roku osam dana računajući od dana prijema spisa."

Članak 48.

Iza članka 232. dodaje se članak 232a. koji glasi:

"Članak 232a.

- (1) Ako je drugostupanijski sud propustio odlučiti u pogledu svih dijelova presude koji se pobijaju žalbom ili ako je propustio donijeti sve odluke koje je odbacujući, odnosno odbijajući ili uvažavajući žalbu trebalo donijeti ili ako je propustio odlučiti u pogledu jedne ili više žalbi, žalitelj može u roku 30 dana od dostave drugostupanijske odluke predložiti drugostupanijskom sudu da svoju odluku dopuni.
- (2) Prijedlog za donošenje drugostupanijske dopunske odluke ne može se podnijeti zbog toga što drugostupanijski sud nije odlučio o svim razlozima zbog kojih je žalba izjavljena ili na koje je bio dužan paziti po službenoj dužnosti.
- (3) Prijedlog iz stavka 1. ovoga članka podnosi se prvostupanijskom sudu, koji ga je dužan bez odgode zajedno sa spisom proslijediti drugostupanijskom sudu.
- (4) Na postupak u povodu prijedloga iz stavka 1. ovoga članka na odgovarajući način se primjenjuju odredbe čl. od 192. do 194. ovoga zakona."

Članak 49.

Članak 237. mijenja se i glasi:

"(1) Stranke mogu izjaviti reviziju protiv pravomoćne presude donesene u drugom stupnju u roku 30 dana od dana dostave prijepisa presude.

- (2) Revizija nije dopuštena ako vrijednost pobijanog dijela pravomoćne presude ne prelazi 30.000,00 konvertibilnih maraka, a u gospodarskim sporovima 50.000,00 konvertibilnih maraka.
- (3) Iznimno, Vrhovni sud Federacije može dopustiti reviziju u svim predmetima ako ocijeni da bi odlučivanje po reviziji bilo od značaja za primjenu prava u drugim slučajevima.
- (4) U slučajevima u kojima revizija nije dopuštena prema odredbi stavka 2. ovoga članka, stranke mogu podnijeti reviziju protiv drugostupanjske presude ako odluka o sporu ovisi o rješenju nekog materijalno-pravnog ili procesno-pravnog pitanja važnog za osiguranje jedinstvene primjene prava i jednakopravnosti svih u njegovoj primjeni, a naročito u slučaju:
- 1) ako o tome pitanju revizijski sud još uvijek nije zauzeo shvaćanje odlučujući u pojedinim predmetima na sjednici odjeljenja, a riječ je o pitanju u kojemu postoji različita praksa drugostupanjskih sudova;
 - 2) ako je o tome pitanju revizijski sud već zauzeo shvaćanje ali je odluka drugostupanjskog suda utemeljena na shvaćanju koje nije podudarno s tim shvaćanjem;
 - 3) ako je o tome pitanju revizijski sud već zauzeo shvaćanje i presuda se drugostupanjskog suda temelji na tome shvaćanju, ali bi naročito uvažavajući razloge iznesene tijekom prethodnog prvostupanjskog i žalbenog postupka, zbog promjene u pravnom sustavu uvjetovane novim zakonodavstvom ili međunarodnim sporazumima, te odlukom Ustavnog suda BiH, Europskog suda za ljudska prava trebalo preispitati sudsku praksu;
- (5) u reviziji iz stavka 3. ovoga članka stranka treba određeno naznačiti pravno pitanje zbog kojeg ju je podnijela uz određeno navođenje propisa i drugih važećih izvora prava koji se na njega odnose, te izložiti razloge zbog kojih smatra da je ono važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i jednakopravnosti svih u njegovoj primjeni."

Članak 50.

Članak 241. mijenja se i glasi:

- "(1) Revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u onome dijelu u kojemu se ona pobija revizijom, u granicama razloga navedenih u reviziji, pazeći po službenoj dužnosti na primjenu materijalnog prava.
- (2) U povodu revizije iz članka 237. stavak 3. ovoga zakona, revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u dijelu u kojem se pobija revizijom i samo zbog pitanja koje je važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i jednakopravnosti svih u njegovoj primjeni zbog kojeg je podnesena i koje je u njoj određeno naznačeno kao takvo, uz pozivanje na propise i druge izvore prava koji se na to pitanje odnose."

Članak 51.

U članku 244. dodaje se stavak 2. koji glasi:

- "(2) U slučaju da je podnositelj revizije odustao od podnesene revizije, prvostupanjski sud će rješenjem utvrditi odustanak od revizije."

Članak 52.

Članak 247. mijenja se i glasi:

- "(1) Nedopuštenu reviziju odbacit će revizijski sud rješenjem, kao i nepravodobnu ili nepotpunu reviziju, ako to, u granicama svojih ovlasti, nije učinio prvostupanjski sud.
- (2) Revizija je nedopuštena ako nije izjavljena preko punomoćnika iz članka 301b. ovoga zakona, ako ju je izjavila osoba koja nije ovlaštena na podnošenje revizije, ili osoba koja je odustala od revizije, ili ako osoba koja je izjavila reviziju nema pravni interes za podnošenje revizije ili ako je revizija izjavljena protiv presude protiv koje se po zakonu ne može podnijeti.
- (3) Revizijski sud će rješenjem utvrditi da je podnositelj revizije odustao od podnesene revizije ako je to propustio učiniti prvostupanjski sud.
- (4) Reviziju iz članka 237. stavak 3. ovoga zakona sud će rješenjem odbaciti kao nedopuštenu i ako u reviziji ne bude određeno naznačeno pravno pitanje zbog kojeg se podnosi uz određeno navođenje propisa i drugih važećih izvora prava koji se na njega odnose, kao i zato što u njoj nisu određeno izloženi razlozi zbog kojih podnositelj smatra da je to pitanje važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i jednakopravnosti svih u njegovoj primjeni.
- (5) Revizijski sud će reviziju iz članka 237. stavak 3. ovoga zakona odbaciti i ako ocijeni da pravno pitanje zbog kojeg je ona izjavljena nije važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i jednakopravnosti svih u njegovoj primjeni.
- (6) U obrazloženju rješenja iz st. 4. i 5. ovog članka treba se samo pozvati na odredbe navedenih stavaka koje predviđaju odbacivanje takve revizije zbog tamo navedenih razloga. Ako ocijeni da bi to bilo svrsishodno, sud može odlučiti i da se posebice obrazlože razlozi zbog kojih je donijeto takvo rješenje.
- (7) Ako sud, u slučaju iz stavka 5. ovoga članka, nađe da samo neko od više istaknutih pravnih pitanja nije važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i jednakopravnosti svih u njegovoj primjeni, revizija će se odbaciti samo u pogledu toga pitanja."

Članak 53.

U članku 248. iza riječi "izjavljena" dodaju se riječi: "kao ni razlog na koji pazi po službenoj dužnosti".

Članak 54.

Članak 249. mijenja se i glasi:

- "(1) Ako utvrdi da postoji povreda odredaba pamičnog postupka zbog koje se revizija može izjaviti, osim povreda određenih u st. 2. i 3. ovoga članka, revizijski sud će, s obzirom na prirodu povrede, presudom preinačiti presudu drugostupanjskog suda ili rješenjem ukinuti u cijelosti ili djelomice presudu drugostupanjskog i prvostupanjskog suda ili samo presudu drugostupanjskog suda i predmet vratiti na ponovno suđenje istom ili drugom sudcu prvostupanjskog suda, odnosno istom ili drugom vijeću drugostupanjskog suda, odnosno drugom mjerodavnom sudu.
- (2) Ako je u postupku pred prvostupanjskim ili drugostupanjskim sudom odlučeno o zahtjevu koji nije u sudskoj mjerodavnosti ili po tužbi koja je podnijeta poslije zakonom propisanog roka ili ako prije podnošenja tužbe nije proveden zakonom predviđeni postupak mirnog ili drukčijeg ostvarivanja prava, a zbog toga je tužbu trebalo odbaciti ili o kojem je već

prije pravomoćno presuđeno ili koga se tužitelj odrekao ili o kojemu je već zaključena sudska nagodba, revizijski sud će ukinuti rješenjem donesene odluke i odbaciti tužbu.

- (3) Ako je u postupku pred prvostupanjskim ili drugostupanjskim sudom kao tužitelj ili tuženik sudjelovala osoba koja ne može biti stranka u postupku ili ako stranku u postupku koja je pravna osoba nije zastupala ovlaštena osoba ili ako parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik, ili ako zakonski zastupnik, odnosno punomoćnik stranke nije imao potrebne ovlasti za vođenje parnice ili za pojedine radnje u postupku, ako vođenje parnice, odnosno obavljanje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno, revizijski sud će, s obzirom na prirodu povrede, postupiti prema odredbama st. 1. ili 2. ovoga članka."

Članak 55.

Članak 251. mijenja se i glasi:

- "(1) Ako utvrdi da je drugostupanjskom, odnosno i prvostupanjskom presudom prekoračen tužbeni zahtjev na način da je odlučeno o nečemu drugom a ne o onome što je traženo, revizijski sud će rješenjem ukinuti samo presudu drugostupanskog suda ili i presudu prvostupanskog suda i predmet vratiti drugostupanjskom, odnosno prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.
- (2) Ako utvrdi da je drugostupanjskom presudom, odnosno i prvostupanjskom presudom prekoračen tužbeni zahtjev na način da je dosuđeno više od onoga što je traženo, revizijski sud će rješenjem ukinuti presudu drugostupanskog suda, odnosno i presudu prvostupanskog suda u dijelu kojim je prekoračen tužbeni zahtjev."

Članak 56.

Članak 252. mijenja se i glasi:

"Odluka revizijskog suda dostavlja se prvostupanjskom sudu putem drugostupanskog suda, s dovoljnim brojem ovjerenih prijepisa svoje odluke za sud, stranke i druge zainteresirane osobe, a prvostupanjski sud je dužan odluku dostaviti strankama u roku osam dana od dana prijema."

Članak 57.

U članku 255. u točki 1) riječ "izuzet" zamjenjuje se riječju "isključen".

Iza točke 5) dodaju se nove toč. 6), 7) i 8) koje glase:

- "6) ako stranka stekne mogućnost uporabiti pravomoćnu odluku suda koja je ranije između istih stranaka donijeta o istom zahtjevu;
- 7) ako se odluka suda temelji na drugoj odluci suda ili na odluci nekog drugog tijela, a ta odluka bude pravomoćno preinačena, ukinuta, odnosno poništena;
- 8) ako je naknadno pred mjerodavnim tijelom na drukčiji način, pravomoćno, odnosno konačno riješeno prethodno pitanje (članak 12.) na kojemu je sudska odluka utemeljena;"

Dosadašnja točka 6. postaje točka 9.

Članak 58.

U članku 256. u stavku 2. iza broja "1" riječ "i" zamjenjuje se zarezom, a iza broja "6" dodaju se brojevi: ", 7, 8 i 9".

Članak 59.

U članku 257. u stavku 1. točka 5) mijenja se i glasi:

- "5) u slučajevima iz članka 255. toč. 6., 7., 8. i 9. ovoga zakona, od dana kad je stranka mogla iznijeti sudu nove činjenice, odnosno nova dokazna sredstva."

Članak 60.

Iza članka 261. dodaje se novi članak 261a. koji glasi:

"Članak 261a.

Nepravodoban, nepotpun ili nedopušten prijedlog za ponavljanje postupka odbacit će rješenjem sudac pojedinac drugostupanskog suda, ako to u granicama svojih ovlasti nije učinio prvostupanjski sud."

Članak 61.

U članku 263. u stavku 4. iza riječi "sudaca" dodaju se riječi: ", koji nisu sudjelovali u donošenju odluke u ranijem postupku".

Članak 62.

Iza članka 264. dodaje se novi članak 264a. koji glasi:

"Članak 264a.

- (1) Kad Europski sud za ljudska prava utvrdi povredu kojeg ljudskog prava ili temeljne slobode zajamčene Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i dodatnih Protokola uz Konvenciju, koje je ratificirala Bosna i Hercegovina, stranka može u roku 90 dana od konačnosti presude Europskog suda za ljudska prava podnijeti zahtjev sudu u Bosni i Hercegovini, koji je sudio u prvom stupnju u postupku u kojem je donesena odluka kojom je povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda, za izmjenu odluke kojom je to pravo ili temeljna sloboda povrijeđeno.
- (2) Postupak iz stavka 1. ovoga članka provodi se uz odgovarajuću primjenu odredaba o ponavljanju postupka.
- (3) U ponovljenom postupku sudovi su dužni poštovati pravne stavove izražene u konačnoj presudi Europskog suda za ljudska prava, kojom je utvrđena povreda temeljnog ljudskog prava i slobode."

Članak 63.

U članku 269. u stavku 2. u prvoj rečenici, iza riječi: "predlagatelj osiguranja" dodaju se riječi: "a na prijedlog protivnika osiguranja,".

Članak 64.

U članku 282. stavak 3. mijenja se i glasi:

- "(3) O žalbi odlučuje drugostupanjski sud u roku 15 dana od dana prijema spisa."

Članak 65.

Članak 285. mijenja se i glasi:

- "(1) Ako predlagatelj osiguranja u roku određenom rješenjem o određivanju mjere osiguranja ne podnese dokaz iz članka 280. ovoga zakona, sud će rješenjem staviti izvan snage izrečenu mjeru osiguranja, ukinuti provedene radnje i obustaviti postupak.
- (2) Rješenje iz stavka 1. ovoga članka sud će na prijedlog protivnika osiguranja donijeti i u sljedećim slučajevima:
- 1) ako su se okolnosti zbog kojih je mjera određena kasnije promijenile tako da više nije potrebna;
 - 2) ako protivnik osiguranja položi sudu dužni iznos tražbine koja se osigurava s kamatama i troškovima;
 - 3) ako protivnik osiguranja učini vjerojatnim da je tražbina u vrijeme donošenja rješenja o određivanju mjere osiguranja već bila naplaćena ili dovoljno osigurana;
 - 4) ako je pravomoćno utvrđeno da tražbina nije nastala ili da je prestala.
- (3) U slučajevima iz stavka 1. i stavka 2. toč. 3. i 4. ovoga članka, troškove prouzročene određivanjem i proved-

bom mjere osiguranja predlagatelj osiguranja dužan je nadoknaditi protivniku osiguranja."

Članak 66.

U članku 296. u stavku 2. točka 4) mijenja se i glasi:

"4) ako je prebivalište i boravište tuženika nepoznato, a tuženik nema punomoćnika;"

Iza stavka 3. dodaje se stavak 4. koji glasi:

"(4) Ako se tijekom postupka, nakon podnošenja tužbe i u odnosu na tužitelja ostvare razlozi zbog kojih je prema odredbama iz st. 1. i 2. ovoga članka moguće tuženiku postaviti privremenog zastupnika, sud će privremenog zastupnika postaviti i tužitelju."

Članak 67.

U članku 298. dodaje se stavak 2. koji glasi:

"(2) Oglas iz stavka 1. ovoga članka sadrži: naziv suda koji je postavio privremenog zastupnika, zakonski temelj, ime tuženika kome se postavlja zastupnik, predmet spora, ime zastupnika i njegovo zanimanje i boravište, kao i upozorenje da će zastupnik zastupati tuženika u postupku sve dok se tuženi ili njegov punomoćnik ne pojavi pred sudom, odnosno dok tijelo skrbnništva ne obavijesti sud da je postavio skrbnika."

Članak 68.

U članku 301. stavak 1. mijenja se i glasi:

"(1) Punomoćnik može biti odvjetnik, odvjetničko društvo ili uposlenik službe za besplatnu pravnu pomoć, kao i za pravne osobe uposlenik te pravne osobe, a za fizičke osobe bračni, odnosno izvanbračni drug stranke ili srodnik stranke po krvi po pravoj liniji do bilo kojeg stupnja, u pobočnoj do četvrtog stupnja zaključno, odnosno srodnik po tazbini zaključno do drugog stupnja."

Iza stavka 2. dodaju se st. 3. i 4. koji glase:

"(3) U radnim sporovima radnika može, besplatno, zastupati i osoba uposlena za pružanje pravne pomoći pri sindikatu, pod uvjetom da je diplomirani pravnik i ima položen pravosudni ispit.

(4) Ako u punomoći nisu bliže određene ovlasti, punomoćnik iz stavka 3. ovoga članka ima ovlasti iz članka 307. ovoga zakona."

Članak 69.

Iza članka 301. dodaju se novi čl. 301a. i 301b. koji glase:

"Članak 301a.

Ako u parnicama o imovinskopravnim zahtjevima vrijednost predmeta spora prelazi iznos 50.000 konvertibilnih maraka, punomoćnici pravnih osoba mogu biti samo osobe koja imaju položen pravosudni ispit.

Članak 301b.

- (1) Stranka može podnijeti reviziju preko punomoćnika koji je odvjetnik.
- (2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, stranka može sama podnijeti reviziju ako ima položen pravosudni ispit, odnosno za nju može reviziju podnijeti kao punomoćnik osobe koja je prema odredbama ovoga ili kojeg drugog zakona ovlaštena zastupati ju u tom svojstvu iako nije odvjetnik ako ima položen pravosudni ispit."

Članak 70.

U članku 310. u stavku 4. broj "15" zamjenjuje se brojem: "30".

Članak 71.

Članak 311. mijenja se i glasi:

"(1) Punomoć prestaje smrću fizičke osobe, proglašenjem za umrlu i gubitkom poslovne sposobnosti.

(2) Ako je punomoćniku fizičke osobe data ovlast da može poduzimati sve radnje u postupku, a stranka, odnosno njezin zakonski zastupnik umre ili postane poslovno nesposoban ili ako zakonski zastupnik bude razriješen dužnosti, punomoćnik je ovlašten poduzimati radnje u postupku koje ne trpe odgađanje."

Članak 72.

U članku 312. stavak 2. mijenja se i glasi:

"(2) U slučaju stečaja ili likvidacije punomoć koju je izdao stečajni, odnosno likvidacijski dužnik prestaje kad prema važećim propisima nastupe pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka, odnosno likvidacije."

U stavku 3. broj "15" zamjenjuje se brojem "30".

Članak 73.

U članku 316. u stavku 1. riječi: ", osim u slučajevima u kojima se vrijednost spora ne može izraziti u novcu" brišu se.

Članak 74.

U članku 325. u stavku 5. riječi: "vojsci Federacije" zamjenjuju se riječima: "Oružanim snagama Bosne i Hercegovine".

U stavku 6. broj "4" zamjenjuje se brojem "5", a riječi: "vojske Federacije" zamjenjuju se riječima: "Oružanih snaga Bosne i Hercegovine".

Članak 75.

U članku 330. dodaje se stavak 2. koji glasi:

"(2) Povrat u prijašnje stanje nije dopušten ako se propuštanje stranke može pripisati povredi postupka zbog koje se može izjaviti pravni lijek."

Članak 76.

U članku 332. dodaje se novi stavak 3. koji glasi:

"(3) Ako stranka koja je podnijela prijedlog za povrat u prijašnje stanje ne dođe na ročište zakazano povodom prijedloga, a uredno je obaviještena, smatrat će se da je prijedlog povučen."

Članak 77.

Članak 333. mijenja se i glasi:

"(1) Protiv rješenja kojim se usvaja prijedlog za povrat u prijašnje stanje nije dopuštena žalba, osim ako je usvojen nepravodoban i nedopušten prijedlog.

(2) Protiv rješenja kojim se odbija prijedlog za povrat u prijašnje stanje žalba je dopuštena."

Članak 78.

U članku 337. dodaju se novi st. 2., 3. i 4. koji glase:

"(2) Osoba koja vrši dostavu dužna je na zahtjev osobe kojoj se dostava vrši dokazati svojstvo osobe ovlaštene za dostavu.

(3) Osobe koje dostavljač zatekne na mjestu na kojem se treba izvršiti dostava dužne su na njegov zahtjev pružiti podatke o svome identitetu.

(4) Mjerodavno tijelo sudske policije dužno je na zahtjev suda pomoći prigodom obavljanja poslova dostave."

Članak 79.

Iza članka 337. dodaju se novi čl. 337a. i 337b. koji glase:

"Članak 337a.

(1) Ako se tuženik prije podnošenja tužbe sudu u pisanom sporazumu sklopljenom s tužiteljem usuglasio da mu se dostava u sporovima na koje se sporazum odnosi vrši na određenoj adresi u Federaciji ili preko određene osobe u Federaciji, tužba i druga pismena u postupku tuženiku će se, na prijedlog tužitelja, dostavljati na tu adresu ili toj osobi. Smatrat će se da je dostava tuženiku obavljena kada je pismeno dostavljeno osobi naznačenoj u sporazumu.

- (2) Ako se dostava iz stavka 1. ovoga članka nije mogla izvršiti, sud će odrediti da se daljnje dostave tuženiku vrše stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda. Smatrat će se da je dostava izvršena istekom 15 dana od dana stavljanja pismena na oglasnu ploču suda.
- (3) Tužitelj je dužan uz tužbu priložiti sporazum iz stavka 1. ovoga članka, ako u njoj predlaže da se dostava vrši na adresu ili preko osobe iz toga sporazuma. Tužitelj koji u tužbi nije predložio da se dostava vrši na adresu ili preko osobe iz sporazuma može i kasnije tijekom postupka predložiti da se tuženiku dostava vrši na tu adresu ili preko te osobe ako mu se nije mogla uredno obaviti na adresi naznačenoj u tužbi.
- (4) Sporazum iz stavka 1. ovoga članka može se sklopiti u pogledu određenog spora koji je već nastao ili u pogledu budućih sporova koji mogu nastati iz određenog pravnog odnosa.
- (5) Ako je tuženik fizička osoba koja ne obavlja registriranu djelatnost, sporazum iz stavka 1. ovoga članka valjan je samo ako je na njemu potpis tuženika javno ovjeren. Ako tuženik fizička osoba obavlja registriranu djelatnost, sporazum iz stavka 1. ovoga članka u svezi sa sporovima koji se ne tiču te djelatnosti pravno je valjan samo ako je na njemu potpis tuženika javno ovjeren.

Članak 337b.

- (1) Ako se određenim osobama na temelju njihovog zahtjeva i odobrenja predsjednika suda dostava vrši u sudu, pismena koja im upućuje sud, osim prvostupanjske presude, polažu se za njih u posebne pretince u za to određenoj prostoriji suda. Dostavu vrši službena osoba suda.
- (2) Predsjednik suda može rješenjem odrediti da svi odvjetnici koji imaju ured na području njegovog suda, sudska pismena, osim prvostupanjske presude, primaju putem pretinaca iz stavka 1. ovoga članka. Protiv toga rješenja odvjetnik ima pravo žalbe predsjedniku neposredno višeg suda u roku osam dana.
- (3) Pismena koja se dostavljaju putem pretinca ne smiju biti dostupna osobama kojima se dostavljaju prije nego što potpišu dostavnicu. Pismena se dostavljaju u zatvorenim omotnicama, u kojima se dostava vrši putem pošte. Pri uzimanju pismena moraju se preuzeti sva pismena položena u pretinac.
- (4) Na svako pismo koje se dostavlja na način predviđen u st. 1. i 2. ovoga članka naznačit će se dan kada je položeno u pretinac osobe kojoj se dostava tako obavlja.
- (5) U slučajevima iz st. 1. i 2. ovoga članka, osobe iz stavka 1. i 2. ovoga članka, dužne su pismo podići iz pretinca u roku osam dana na način određen st. 3. i 4. ovoga članka. Ako pismo ne bude podignuto u tome roku, dostava će se izvršiti stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda. Smatrat će se da je dostava izvršena istekom 15 dana od dana stavljanja pismena na oglasnu ploču suda.
- (6) Dostava u slučajevima iz st. 1. i 2. ovoga članka uredna je i ukoliko umjesto putem pretinca bude izvršena na drugi zakonom predviđen način.
- (7) Predsjednik suda stavit će izvan snage odobrenje iz stavka 1. ovoga članka ako utvrdi da osoba kojoj je ono dato neredovito preuzima pismena ili pokušava zlouporabiti takav način dostave."

Članak 80.

U članku 339. stavak 1. mijenja se i glasi:

- "(1) Dostava fizičkim osobama obavlja se predajom pismena osobi kojoj se dostava ima obaviti na adresu označenu u tužbi, odnosno na adresu prebivališta ili

boravišta upisanu kod tijela mjerodavnog za vođenje evidencije o osobnim kartama, ako ovim zakonom nije drukčije određeno."

Članak 81.

Iza članka 343. naziv odjeljka 2.: "Dostava putem pošte" i članak 344. brišu se.

Članak 82.

U članku 345. stavak 1. mijenja se i glasi:

- "(1) Dostava fizičkim osobama po pravilu se vrši predajom pismena osobi kojoj se dostava ima obaviti."

Stavak 2. mijenja se i glasi:

- "(2) Ako se osoba kojoj se pismeno ima dostaviti ne zatekne u svome stanu, dostava se obavlja predajom pismena nekome od njezinih odraslih članova kućanstva koji je dužan primiti pismo, a ako se oni ne zateknu u stanu, pismo će se predati susjedu ako on na to pristane."

Stavak 4. mijenja se i glasi:

- "(4) Ako je predaja pismena obavljena drugoj osobi, koja sudjeluje u parnici kao protivnik osobe kojoj se dostava ima obaviti, dostava će se smatrati neurednom."

Članak 83.

U članku 346. stavak 2. briše se.

Dosadašnji stavak 3. postaje stavak 2.

Članak 84.

Članak 348. mijenja se i glasi:

- "(1) Ako se utvrdi da je osoba kojoj se pismo ima dostaviti privremeno odsutna i da joj osobe navedene u članku 345. st. 2. i 3. ovoga zakona ne mogu pismo na vrijeme predati, vratit će pismo sudu uz naznaku gdje se odsutni nalazi, a dostava će ponovno biti pokušana u odgovarajuće vrijeme.
- (2) Ako dostavljač utvrdi da osoba kojoj se pismo ima dostaviti ne stanuje na adresi na kojoj se dostava pokušava izvršiti, ali istodobno utvrdi točnu adresu te osobe, dostava će se izvršiti na naknadno utvrđenoj adresi. Ako dostavljač ne može utvrditi točnu adresu osobe kojoj se pismo ima dostaviti, pismo će vratiti sudu, a sud će od stranke koja je prvobitno sud obavijestila o adresi te osobe zatražiti da dostavi točnu adresu, odnosno adresu njezinog prebivališta u Federaciji prema podatcima o njezinom prebivalištu, koji će se pribaviti iz evidencije mjerodavnog tijela.
- (3) Ako je utvrđeno da tuženik kome se dostava pismena ima obaviti ne stanuje na adresi svoga posljednjeg poznatog prebivališta, a njegovo sadašnje boravište ili radno mjesto se ne mogu utvrditi, dostava pismena obaviti će se objavom pismena na oglasnoj ploči suda, a u slučaju da se dostavlja tužba, i u najmanje jednim dnevnim novinama koje se distribuiraju u Federaciji.
- (4) Dostava se smatra obavljenom istekom roka 15 dana od dana objave.
- (5) U objavi se, osim pismena koje se ima dostaviti, navodi i ime i prezime osobe kojoj se dostava obavlja, predmet spora i obavijest o tome kada se dostava pismena smatra obavljenom. Prilikom objave u dnevnim novinama, ako je pismo koje se dostavlja predugo da bi bilo objavljeno u cijelosti, objavljuje se samo kratak sadržaj pismena."
- (6) Troškove objave u dnevnim novinama predujmljuje tužitelj.
- (7) Ako u roku koji odredi sud tužitelj ne predujmi troškove objave, tužba će se odbaciti."

Članak 85.

Članak 349. mijenja se i glasi:

- "(1) Dostava tijelima vlasti i pravnim osobama, u pravilu, vrši se predajom pismena jednoj od osoba iz članka 339. stavak 2. ovoga zakona.
- (2) Pravnoj osobi koja je upisana u određeni sudski ili drugi upisnik dostava se vrši na adresu navedenu u tužbi predajom pismena jednoj od osoba iz članka 339. stavak 2. ovoga zakona.
- (3) Ako dostava na adresu navedenu u tužbi ne uspije, dostava će se izvršiti na adresu sjedišta te osobe upisanu u sudski registar-upisnik. Ako dostava ne uspije ni na toj adresi, izvršit će se stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda. Smatrat će se da je dostava izvršena istekom 15 dana od dana stavljanja pismena na oglasnu ploču suda.
- (4) Ako je adresa upisanog sjedišta pravne osobe iz stavka 1. ovoga članka adresa navedena u tužbi, dostava iz stavka 1. ovoga članka neće se ponoviti na tu adresu, već će se izvršiti stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda.
- (5) Odredbe st. 1. i 2. ovoga članka primjenjuju se i na fizičke osobe koje obavljaju određenu registriranu djelatnost kada se tim osobama dostava vrši u svezi s tom djelatnošću."

Članak 86.

Iza članka 356. naziv glave XIX. mijenja se i glasi: "ISKLUČENJE I IZUZEĆE".

Članak 87.

Članak 357. mijenja se i glasi:

- "(1) Sudac ne može vršiti sudačku dužnost (isključenje):
- 1) ako je sam stranka, zakonski zastupnik ili punomoćnik stranke, ako je sa strankom u odnosu suovlaštenika, suobveznika ili regresnog obveznika ili ako je u istom predmetu saslušan kao svjedok ili vještak;
 - 2) ako mu je stranka ili zakonski zastupnik ili punomoćnik stranke srodnik po krvi u pravoj liniji, a u pobočnoj liniji do četvrtog stupnja ili mu je bračni, odnosno izvanbračni supružnik srodnik po tazbini do drugog stupnja, bez obzira na to je li brak prestao ili nije;
 - 3) ako je skrbnik, usvojitelj ili usvojenik stranke, njezinog zakonskog zastupnika ili punomoćnika ili ako između njega i stranke, njezinog zakonskog zastupnika ili punomoćnika stranke postoji zajedničko kućanstvo;
 - 4) ako između sudca i stranke teče neka druga parnica;
 - 5) ako je u istom predmetu sudjelovao u postupku medijacije, ili u zaključenju sudske nagodbe koja se pobija u parnici, ili je donio odluku koja se pobija, ili je zastupao stranku kao odvjetnik;
 - 6) ako je u stečajnom postupku sudjelovao u donošenju odluke povodom koje je došlo do spora.
- (2) Sudac može biti izuzet ako postoje okolnosti koje dovode u sumnju njegovu nepristrasnost (izuzeće)."

Članak 88.

Članak 358. mijenja se i glasi:

- "(1) Stranka podnosi zahtjev za isključenje, odnosno izuzeće sudca čim sazna da postoji neki od razloga za isključenje, odnosno izuzeće, a najkasnije do završetka rasprave, a ako nije bilo rasprave, do donošenja odluke.

- (2) Stranka može u pravnom lijeku ili u odgovoru na pravni lijek poimence navesti sudca koji ne bi mogao sudjelovati u donošenju odluke zbog razloga iz članka 357. ovoga zakona.
- (3) U zahtjevu se mora navesti zakonski razlog zbog kojeg se traži isključenje ili izuzeće, okolnosti iz kojih proizilazi da je prijedlog pravodobno podnijet i činjenice na kojima se temelji postojanje razloga za isključenje ili izuzeće.
- (4) Stranka može tražiti isključenje ili izuzeće samo poimence određenog sudca koji u predmetu postupa."

Članak 89.

Iza članka 358. dodaje se članak 358a. koji glasi:

"Članak 358a.

- (1) Nepravodoban, nepotpun i nedopušten zahtjev za isključenje ili izuzeće odbacit će sudac ili vijeće pred kojim se postupak vodi.
- (2) Nije dopušten zahtjev za isključenje ili izuzeće:
- 1) kojim se općenito traži isključenje ili izuzeće svih sudaca nekog suda ili svih sudaca koji bi mogli sudjelovati u nekom postupku;
 - 2) o kojem je već odlučeno;
 - 3) u kojem nije obrazložen zakonski razlog zbog kojeg se isključenje ili izuzeće traži;
 - 4) ako stranka zahtijeva isključenje, odnosno izuzeće sudca koji ne postupa u tom predmetu;
 - 5) ako stranka zahtijeva isključenje, odnosno izuzeće predsjednika suda, izuzev kada postupa u tome predmetu.
- (3) Ako je zahtjev iz stavka 1. ovoga članka podnijet na ročištu, sudac će ga odbaciti i nastaviti ročište.
- (4) Protiv rješenja iz stavka 1. ovoga članka nije dopuštena posebna žalba."

Članak 90.

Članak 359. mijenja se i glasi:

- "(1) O zahtjevu za isključenje ili izuzeće sudca odlučuje predsjednik suda.
- (2) Ako stranka traži isključenje ili izuzeće predsjednika suda, odluku o isključenju ili izuzeću donosi predsjednik neposredno višeg suda.
- (3) O zahtjevu za isključenje ili izuzeće predsjednika Vrhovnog suda Federacije odlučuje se na općoj sjednici ovoga suda.
- (4) Prije donošenja odluke o isključenju ili izuzeću uzet će se izjava sudca čije se isključenje ili izuzeće traži, a po potrebi obaviti će se i drugi izvidaji.
- (5) Protiv rješenja kojim se usvaja zahtjev za isključenje ili izuzeće nije dopuštena žalba, a protiv rješenja kojim se zahtjev odbija nije dopuštena posebna žalba."

Članak 91.

Članak 360. mijenja se i glasi:

- "(1) Kad sazna da postoji neki od razloga za isključenje iz članka 357. stavak 1. ovoga zakona ili čim sazna da je stavljen zahtjev za njegovo isključenje, sudac je dužan prekinuti svaki rad na tom predmetu i o razlozima za isključenje odmah obavijestiti stranke i predsjednika suda, koji će odlučiti o isključenju.
- (2) Do donošenja rješenja o zahtjevu za isključenje sudac će poduzimati samo one radnje za koje postoji opasnost od odgađanja.
- (3) Kad sudac sazna da je stavljen zahtjev za njegovo izuzeće ili čim sazna da postoji neki od razloga za izuzeće iz članka 357. stavak 2. ovoga zakona, dužan

je odmah o tome obavijestiti predsjednika suda, a postupak nastaviti bez odgađanja do donošenja odluke o izuzeću. Ako se radi o izuzeću predsjednika suda, on će sebi odrediti zamjenika iz reda sudaca toga suda, a ako to nije moguće, postupit će po članku 49. ovoga zakona."

Članak 92.

Iza članka 360. dodaje se novi članak 360a. koji glasi:

"Članak 360a.

- (1) Ako zahtjev za isključenje bude usvojen, sud će ukinuti sve radnje koje je poduzeo isključeni sudac.
- (2) Ako zahtjev za izuzeće bude usvojen, sud će ukinuti radnje koje su bile poduzete poslije podnošenja zahtjeva, osim ako se stranke ne usuglase da se poduzete radnje ne ukidaju.
- (3) U slučaju podnošenja zahtjeva za isključenje ili izuzeće u tijeku rasprave pred drugostupanskim sudom primjenjuju se odredbe iz st. 1. i 2. ovoga članka."

Članak 93.

U članku 362. dodaje se novi stavak 3. koji glasi:

"(3) Nakon što se tuženik upustio u raspravljanje o glavnoj stvari, bez njegovog pristanka ne može uz tužitelja pristupiti novi tužitelj."

Dosadašnji stavak 3. postaje stavak 4.

Članak 94.

U članku 363. u stavku 1. iza riječi: "da bude" dodaje se riječ "pravomoćno".

Članak 95.

U članku 371. u stavku 3. dodaje se rečenica koja glasi: "Pravni lijek je dopušten ukoliko mu se stranka izričito ne protivi."

Članak 96.

Iza članka 371. dodaje se podnaslov i novi članak 371a. koji glase:

"1a. Intervencijsko dejstvo presude

Članak 371a.

- (1) U parnici između stranke i umješaača koji joj se pridružio umješaač ne može osporavati utvrđeno činjenično stanje, kao i pravne kvalifikacije sadržane u obrazloženju pravomoćne presude (intervencijsko dejstvo presude).
- (2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, stranka koja je bila umješaač ima pravo istaknuti prigovor da je stranka iz ranije parnice kojoj se pridružio kao umješaač pogrešno vodila prethodnu parnicu ili da je sud propustio dostavljati joj pozive, podneske ili odluke.
- (3) Sud može usvojiti prigovore iz stavka 2. ovoga članka samo ako stranka iz stavka 1. ovoga članka koja je bila umješaač dokaže da:
 - 1) u vrijeme stupanja u prethodnu parnicu nije pravodobno bila obaviještena o parnici koja je prethodno vođena i time bila spriječena poduzimati radnje koje bi dovele do povoljnijeg ishoda te parnice;
 - 2) je stranka iz parnice kojoj se pridružila kao umješaač, namjerno ili iz grube nepažnje, propustila poduzimati parnične radnje koje bi dovele do povoljnijeg ishoda prethodne parnice, a za mogućnost njihovog poduzimanja ranije umješaač nije znao ili nije mogao znati;
 - 3) je stranka iz prethodne parnice svojim parničnim radnjama sprječavala da nastupi djelovanje radnji njezinog umješaača.
- (4) Ako stranka iz stavka 1. ovoga članka koja je bila umješaač uspije s prigovorom iz stavka 2. ovoga članka, sud će

dopustiti da stranke ponovno raspravljaju o činjeničnim i pravnim pitanjima o kojima je raspravljano u prethodnoj parnici."

Članak 97.

U članku 372. dodaje se novi stavak 3. koji glasi:

"(3) Odredbe članka 371a. ovoga zakona na odgovarajući način primjenjuju se i na treću osobu koja je obaviještena o otpočetoj parnici."

Članak 98.

Iza članka 375. dodaju se čl. 375a., 375b. i 375c. koji glase:

"Članak 375a.

- (1) Ročišta pred sudom mogu se tonski snimati.
- (2) O tonskom snimanju rješenjem odlučuje sud sam ili na prijedlog stranke.
- (3) Protiv toga rješenja žalba nije dopuštena.
- (4) Tonska snimka ročišta dostavlja se strankama.

Članak 375b.

- (1) Tonska snimka ročišta dio je spisa sudskog predmeta.
- (2) Način pohranjivanja i prijenosa tonske snimke, tehnički uvjeti i način snimanja uređuju se sudskim poslovnikom.

Članak 375c.

- (1) Tonska snimka prenijet će se i u pisani oblik u roku osam dana od dana snimanja.
- (2) Tonska snimka u pisanome obliku sačinjava se sukladno odredbama članka 374. ovoga zakona i mora sadržavati sve što je snimljeno u tonskoj snimci.
- (3) Stranke mogu tražiti prijepis tonske snimke sukladno odredbama ovoga zakona.
- (4) Prijepis tonske snimke stranke mogu zatražiti u roku osam dana od dana kada je tonska snimka sačinjena.
- (5) Ako se prijepis tonske snimke i tonska snimka u bitnom razlikuju, stranka ima pravo podnijeti prigovor u roku osam dana od dana dostave prijepisa. Prigovor mora biti obrazložen.
- (6) Sud će po prigovoru stranke iz stavka 5. ovoga članka u roku tri dana rješenjem prihvatiti i izmijeniti prijepis tonske snimke ili prigovor odbiti. Protiv toga rješenja nije dopuštena posebna žalba."

Članak 99.

Iza članka 377. naziv glave XXIII. mijenja se i glasi: "PREKID, ZASTOJ I OBUSTAVA POSTUPKA".

Članak 100.

U članku 378. u toč. 1) i 2) riječi: ", a nema punomoćnika u toj parnici", brišu se.

Članak 101.

Iza članka 382. dodaju se novi čl. 382a. i 382b. koji glase:

"Članak 382a.

- (1) Sud će zastati s postupkom kad je to propisano zakonom.
- (2) Rješenjem o zastoju postupka sud određuje vrijeme trajanja zastoja.
- (3) Protiv rješenja o zastoju postupka nije dopuštena posebna žalba.
- (4) Sud nastavlja postupak po službenoj dužnosti čim prestanu razlozi koji su izazvali zastoj postupka.
- (5) Kad sud zastane s postupkom, može poduzimati samo one radnje za koje postoji opasnost od odgađanja.
- (6) Zastoj postupka ne utječe na rokove za poduzimanje parničnih radnji.

Članak 382b.

- (1) Postupak se obustavlja kad umre ili prestane postojati stranka u postupku o pravima koja ne prelaze na njezine nasljednike, odnosno pravne sljednike.

- (2) U slučajevima iz stavka 1. ovoga članka, sud će rješenje o obustavi postupka dostaviti protivnoj stranci, te nasljednicima, odnosno pravnim sljednicima stranke nakon što oni budu utvrđeni.
- (3) Sud će nasljednicima umrle stranke, na prijedlog protivne stranke ili po službenoj dužnosti, postaviti privremenog zastupnika kojem će dostaviti rješenje o obustavi postupka ako ocijeni da bi ostavinski postupak mogao dulje trajati.
- (4) Rješenje o obustavi postupka doneseno iz razloga što je pravna osoba prestala postojati dostavit će se protivnoj stranci i njezinom pravnom sljedniku nakon što on bude utvrđen, a ako pravna osoba nema pravnog sljednika, sud će na prijedlog protivne stranke ili po službenoj dužnosti rješenje o obustavi postupka dostaviti pravobraniteljstvu.
- (5) U rješenju o obustavi postupka sud će odlučiti da svaka stranka snosi svoje troškove u postupku koji je prethodio donošenju rješenja o obustavi.
- (6) Na postupak o obustavi na odgovarajući način primjenjivat će se odredbe ovoga zakona o prekidu postupka."

Članak 102.

Članak 395. mijenja se i glasi:

"Odredbe o troškovima primjenjuju se i na stranke koje zastupa javno pravobraniteljstvo. U tom slučaju troškovi postupka obuhvaćaju i iznos koji bi se stranci priznao na ime nagrade odvjetniku."

Članak 103.

U članku 429. u stavku 1. broj "3.000" zamjenjuje se brojem "5.000".

Članak 104.

U članku 432. u st. 1. i 2. broj "3.000" zamjenjuje se brojem "5.000".

Članak 105.

Iza članka 453. dodaje se nova glava XXXa. i čl. od 453a. do 453h. koji glase:

"XXXa. - TUŽBA ZA ZAŠTITU KOLEKTIVNIH INTERESA

Članak 453a.

- (1) Udruge, tijela, ustanove ili druge organizacije koje su utemeljene sukladno zakonu, koje se u sklopu svoje registrirane ili propisom određene djelatnosti bave zaštitom zakonom utvrđenih kolektivnih interesa i prava građana, mogu, kad je takva ovlast posebnim zakonom izričito predviđena i uz uvjete predviđene tim zakonom, podnijeti tužbu (tužba za zaštitu kolektivnih interesa i prava) protiv fizičke ili pravne osobe koja obavljanjem određene djelatnosti ili uopće radom, postupanjem, uključujući i propuštanjem, teže povređuje ili ozbiljno ugrožava takve kolektivne interese i prava.
- (2) Interesi iz stavka 1. ovoga članka mogu biti interesi koji se tiču čovjekove okoline i životne sredine, zatim moralni, etnički, potrošački, antidiskriminacijski i drugi interesi, koji su zakonom zajamčeni i koji moraju biti teže povrijeđeni ili ozbiljno ugroženi djelatnošću, odnosno uopće postupanjem osobe protiv koje se tužba podnosi.
- (3) U parnicama po tužbi za zaštitu kolektivnih interesa primjenjivat će se ostale odredbe ovoga zakona, ukoliko ovim člankom i čl. od 453b. do 453h. ovoga zakona ne postoji posebna odredba.
- (4) Ukoliko je nekim posebnim zakonom, kojim je propisano pravo na podnošenje tužbe za zaštitu kolektivnih interesa, predviđeno nešto drugo, odredbe ovoga članka i čl. od 453b. do 453h. ovoga zakona neće se primjenjivati.

Članak 453b.

- (1) Podnositelj tužbe iz članka 453a. stavak 1. ovoga zakona može, ako posebnim zakonom nije drukčije propisano, zatražiti:
 - 1) da se utvrdi da su određenim postupanjem, uključujući i propuštanjem tuženika, povrijeđeni ili ugroženi zakonom zaštićeni kolektivni interesi i prava osoba koje je tužitelj ovlašten štiti;
 - 2) da se zabrani poduzimanje radnji kojima se povređuju ili ugrožavaju interesi ili prava osoba koje je tužitelj ovlašten štiti, uključujući i korištenje određenih ugovornih odredaba ili poslovne prakse;
 - 3) da se tuženiku naloži poduzimanje radnji radi otklanjanja nastalih ili mogućih općih štetnih posljedica nastalih nedopuštenim postupanjem tuženika, uključujući i uspostavu prijašnjeg stanja ili stanja koje će po mogućnosti najviše odgovarati tom stanju ili stanju u kojem moguća povreda zaštićenih kolektivnih interesa ili prava ne bi mogla nastupiti;
 - 4) da se presuda kojom će biti prihvaćen neki od zahtjeva iz toč. od 1. do 3. ovoga stavka objavi na trošak tuženika u medijima.
- (2) Postupanja tuženika iz stavka 1. točka 1. ovoga članka, kojima mogu biti povrijeđeni ili ugroženi interesi i prava osoba koje je tužitelj ovlašten štiti, mogu biti i donošenje određenih pravila o uvjetima i načinu obavljanja djelatnosti tuženika ili odgovarajuća njegova praksa, izgradnja određenih objekata, propuštanje ugradnje propisanih zaštitnih ili drugih uređaja, imisije i drugo.

Članak 453c.

Fizičke i pravne osobe mogu se, u posebnim parnicama za naknadu štete, pozvati na pravno utvrđenje iz presude kojom će biti prihvaćeni zahtjevi iz tužbe iz članka 453a. stavak 1. ovoga zakona, da su određenim postupanjem, uključujući i propuštanjem tuženika, povrijeđeni ili ugroženi zakonom zaštićeni kolektivni interesi i prava osoba koje je tužitelj ovlašten štiti. U tom slučaju sud će biti vezan uz ta utvrđenja u parnici u kojoj će se ta osoba na njih pozvati.

Članak 453d.

U postupku koji je pokrenut određenom tužbom iz članka 453a. stavak 1. ovoga zakona mogu se kao umješači s položajem jedinstvenog suparničara na strani tužitelja, ako se on s time usuglasi, umiješati i drugi ovlašteni podnositelji takve tužbe. U taj postupak mogu se umiješati kao umješači i fizičke i pravne osobe radi zaštite čijih je kolektivnih interesa tužba iz članka 453a. stavak 1. ovoga zakona podnesena.

Članak 453e.

O tužbi iz članka 453a. stavak 1. ovoga zakona u prvom stupnju odlučuje sud opće mjesne mjerodavnosti za tuženika ili mjesta na kojem je počinjena radnja kojom se povređuju kolektivni interesi ili prava radi zaštite kojih je ta tužba podnesena, ako posebnim propisom nije drukčije određeno.

Članak 453f.

U presudi kojom prihvaća zahtjev iz tužbe iz članka 453a. stavak 1. ovoga zakona, sud može odlučiti da žalba ne zadržava izvršenje ili odrediti kraći rok od propisanog za ispunjenje činidbi koje su naložene tužbom.

Članak 453g.

- (1) Prije pokretanja ili tijekom postupka pokrenutog tužbom iz članka 453a. stavak 1. ovoga zakona sud može, na prijedlog tužitelja, odrediti sudske mjere osiguranja predviđene ovim zakonom, ako tužitelj učini vjerojatnim:

- 1) da je tuženik postupao na način kojim je povrijedio ili ozbiljno ugrozio kolektivne interese ili prava, čija se zaštita tužbom traži i
 - 2) da je određivanje mjere potrebno radi otklanjanja opasnosti nastupanja nenadoknadive štete ili sprječavanja nasilja.
- (2) Sudskom mjerom osiguranja iz stavka 1. ovoga članka može se zatražiti od suda da privremeno utvrdi pravila po kojima će tuženik u obavljanju svoje djelatnosti postupiti, sukladno zatraženoj izmjeni, odnosno dopunom njegovih pravila ili prakse.

Članak 453h.

- (1) Fizička ili pravna osoba koja obavlja određenu djelatnost u svezi s kojom osobe ovlaštene za podnošenje tužbe iz članka 453a. stavak 1. ovoga zakona iznose tvrdnje da se njome povređuju ili ugrožavaju kolektivni interesi ili prava osoba koje je taj podnositelj ovlašten štititi takvom tužbom, ovlaštena je podnijeti tužbu kojom će zatražiti da se utvrdi da određenim postupanjem, uključujući i propuštanjima, ne povređuje, odnosno da ne ugrožava te kolektivne interese ili prava, odnosno da ih ne povređuje ili ugrožava na nedopušten način. Tužitelj u toj parnici može zatražiti da osobi ovlaštenoj za podnošenje tužbe iz članka 453a. stavak 1. ovoga zakona zabrani određeno ponašanje, naročito određeno istupanje u javnosti, naknadu štete te objavu presude na trošak tuženika u sredstvima javnog informiranja.
- (2) Tužbom iz stavka 1. ovoga članka tužitelj može obuhvatiti kao tužene i osobe koje su ovlaštene zastupati ovlaštenika za podnošenje tužbe iz članka 453a. stavak 1. ovoga zakona ili su članovi njegovih tijela, ali može i bitne članove koji u njegovo ime istupaju u javnosti.
- (3) Tužitelj iz stavka 1. ovoga članka može zahtjeve iz st. 1. i 2. ovoga članka istaknuti i protutužbom u parnici pokrenutoj protiv njega tužbom iz članka 453a. stavak 1. ovoga zakona.
- (4) Tužitelj iz stavka 1. ovoga članka može zatražiti da se podnositelj tužbe iz članka 453a. stavak 1. ovoga zakona i osobe koje su ga ovlaštene zastupati osude na naknadu posebne štete čiju visinu će sud utvrditi po slobodnoj ocjeni ako se pokaže da je tužba iz članka 453a. stavak 1. ovoga zakona bila očito neutemeljena i da su vođenjem parnice u povodu te tužbe, a naročito njezinim praćenjem u sredstvima javnoga informiranja, teže povrijeđeni ugled i poslovni interesi toga tužitelja."

Članak 106.

- (1) Postupci u predmetima u kojima do dana stupanja na snagu ovoga zakona ne bude donesena prvostupanjska odluka suda provest će se prema odredbama ovoga zakona.
- (2) Postupci u predmetima u kojima do dana stupanja na snagu ovoga zakona bude donesena prvostupanjska odluka suda provest će se prema ranije važećim odredbama ovoga zakona.

Članak 107.

Ovaj zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u "Službenim novinama Federacije BiH".

Predsjedateljica
Doma naroda
Parlamenta Federacije BiH
Lidija Bradara, v. r.

Predsjedatelj
Predstavničkog doma
Parlamenta Federacije BiH
Edin Mušić, v. r.